FEMINISTISCH BUITENLANDBELEID: EEN KANS VOOR MENS EN MILIEU

Op naar een wereld waar welzijn centraal staat

FEMINISTISCH BUITENLANDBELEID zet in op gelijkheid voor iedereen wereldwijd. Het is beleid dat mens en klimaat vooropstelt, en dat zorgt voor een eerlijkere mondiale verdeling van macht en welvaart. Het zet minimaal in op:

- **Representatie:** het betekent dat vrouwen en groepen met diverse achtergronden deelnemen aan beslissingstafels.
- **Structurele verandering:** het tegengaan van verschillende vormen van uitsluiting, het identificeren en doorbreken van ongelijke machtsstructuren en het vooropstellen van welzijn van mens en milieu.
- **Beleidscoherentie:** feministisch buitenlandbeleid is coherent tussen alle beleidsterreinen, o.a. betreft de aanpak van de klimaatcrisis, eerlijke handel en toegang tot gender-responsieve publieke diensten.

Toenemende ongelijkheid

Wereldwijd staan mensenrechten onder druk en groeit de ongelijkheid. Miljarden mensen hebben geen of onvoldoende toegang tot kwalitatief onderwijs en gezondheidzorg, land en schoon drinkwater. Overal worden vrouwen en meisjes extra hard getroffen door hun achtergestelde positie in de samenleving.
De COVID-19 crisis heeft deze ongelijkheden nog verder uitvergroot. Naar schatting zijn er in 2021 150 miljoen meer mensen in armoede terechtgekomen als gevolg van deze crisis. Uit onderzoek blijkt ook dat de wereldwijde genderongelijkheid met maar liefst 36% is toegenomen in 2020. De ongelijkheid en de kloof tussen arm en rijk groeit niet alleen tussen mensen maar ook tussen landen in het mondiale Zuiden en Noorden. Nu is het moment om het tij te keren.

Internationaal groeit het bewustzijn dat de structurele armoedekloof in de wereld en de verslechterende mensenrechtensituatie, in het bijzonder in het mondiale Zuiden, in stand worden gehouden en toenemen door de scheve machtsverhoudingen, tussen landen, bedrijven, politiek en burgers. In het coalitieakkoord zien we dat er nationaal stappen worden gezet ter verbetering van gendergelijkheid, emancipatie en kansengelijkheid, maar internationaal ontbreekt deze focus.
Nederland heeft mensenrechten, en specifiek vrouwenrechten, hoog in het vaandel staan en draagt hier traditioneel met een groot aantal programma's en fondsen aan bij. Desondanks is er nog onvoldoende aandacht voor de effecten van oneerlijke machtsstructuren. Deze huidige machtsstructuren zorgen

> Om een structurele verandering in de positie van vrouwen en gemarginaliseerde groepen wereldwijd te bewerkstelligen, is het nodig om bestaande machtsstructuren te doorbreken.

ervoor dat welvaart en ontwikkeling voor het ene land ten koste gaat van diezelfde vooruitgang in een ander land. Hierdoor is het mogelijk dat het huidige Nederlandse buitenlandbeleid in de praktijk onbedoeld bijdraagt aan ongelijkheid of de instandhouding daarvan.

Het internationaal handels- en investeringsbeleid heeft onevenredig veel negatieve impact in het mondiale Zuiden. Nederlandse multinationals en investeringen daar dragen bij aan landroof, ontbossing, uitbuiting en (seksueel) geweld. Of neem de ernstige gevolgen van de klimaatcrisis voor mensen in het mondiale Zuiden, waaraan Nederland bijdraagt door een in verhouding zeer grote historische en actuele uitstoot van broeikasgassen. De uitwassen van het huidige voedselsysteem, gebaseerd op grootschalige landbouw, ondermijnen vooral vrouwen en gemeenschappen in het mondiale Zuiden die juist een onmisbare rol spelen in de lokale voedselzekerheid. Nederland speelt ook een sleutelrol in internationale belastingsystemen waardoor landen in het mondiale Zuiden door belastingontwijking miljarden mislopen die geïnvesteerd hadden kunnen worden in gender-responsieve publieke diensten.

Kortom, het wordt hoog tijd dat Nederland verantwoordelijkheid neemt en de onbedoelde negatieve effecten van het Nederlandse buitenlandbeleid kritisch analyseert. Om écht bij te dragen aan een rechtvaardigere wereld is het cruciaal dat het buitenlandbeleid oneerlijke machtsstructuren doorbreekt. Alleen een coherent en transformerend programma kan de positie van vrouwen en gemarginaliseerde groepen structureel verbeteren. Wij pleiten daarom voor een feministisch buitenlandbeleid.

Feministische voorlopers

Een goed buitenlandbeleid streeft naar gelijkheid in de wereld. Om een feministische wereld te bereiken moeten ongelijke machtsverhoudingen worden aangepakt en welzijn, mensenrechten en het milieu centraal worden gesteld. Internationaal zijn er steeds meer landen die dit erkennen. Zo hebben landen als Zweden, Canada, Frankrijk en Mexico in de afgelopen jaren een feministisch buitenlandbeleid ingesteld. Ook Duitsland kondigde eind 2021 de invoering van een feministisch buitenlandbeleid aan.

De invulling, reikwijdte en kwaliteit van dit feministische beleid verschilt per land. Zo streven Zweden en Canada naar feminisme op alle terreinen van het buitenlandbeleid terwijl het Franse beleid zich voornamelijk richt op ontwikkelingssamenwerking en diplomatie. Momenteel heeft slechts één land, Zweden, naast een feministisch buitenlandbeleid ook een feministisch handelsbeleid gepubliceerd. Coherentie tussen alle beleidsterreinen van buitenlandbeleid draagt bij aan het behalen van de doelen van feministisch buitenlandbeleid. Er is niet één definitie van feministisch buitenlandbeleid, maar in de theorie heeft het op zijn minst de volgende uitgangpunten: een mensenrechtenbenadering, de aanpak van structurele ongelijkheid en marginalisatie, inzet op gendergelijkheid en intersectionaliteit.

> **Buitenlandbeleid is feministisch wanneer het inzet op gelijkheid voor iedereen wereldwijd. Het is beleid dat mens en klimaat vooropstelt, en dat zorgt voor een eerlijkere mondiale verdeling van macht en welvaart.**

	Zweden (2014)	Canada (2017)	Frankrijk (2018)	Mexico (2020)
PRINCIPES				
Gender mainstreaming	●	●	●	●
Intersectionaliteit	●	●		●
Mensenrechtenbenadering		●	●	●
Gemarginaliseerde groepen betrekken		●		●
Aanpak ongelijke machtsverhoudingen		●		●
BELEIDSTERREINEN				
Ontwikkelingssamenwerking	●	●	●	●
Diplomatie	●		●	●
Vrede en veiligheid	●	●		●
Handel	●			●
Klimaat	●	●		●

Tabel: Principes en beleidsterreinen feministisch buitenlandbeleid per land

Kansen voor inclusief beleid

Misstanden rondom machtsmisbruik en seksueel grensoverschrijdend gedrag, maar ook de toeslagenaffaire en de gaswinning in Groningen, hebben de Nederlandse samenleving wakker geschud. Er is nationaal al momentum voor de aanpak van ongelijke machtsverhoudingen. Nu moet Nederland ook internationaal aan de slag! De Nederlandse overheid is al gestart met het in kaart brengen van de kansen, mogelijkheden en valkuilen van het ontwikkelen en implementeren van feministisch buitenlandbeleid. Dit is een mooi moment om door te pakken en leiderschap te laten zien met inzet op een feministisch buitenlandbeleid.

> “Feministisch buitenlandbeleid is coherent tussen alle beleidsterreinen, zet in op inclusiviteit en werkt aan structurele verandering.”

FEMINISTISCH BUITENLANDBELEID ZET IN OP DRIE ONDERDELEN:

REPRESENTATIE:

Feministisch buitenlandbeleid zet in op inclusiviteit, participatie en representatie van vrouwen en gemarginaliseerde groepen in nationale en internationale besluitvormingsprocessen. Dit leidt tot een betere belangenbehartiging van vrouwen en gemeenschappen, meer gendergelijkheid en feministische oplossingen.

- Het betekent dat vrouwen en gemarginaliseerde groepen deelnemen aan besluitvormingsprocessen.

STRUCTURELE VERANDERING:

Feministisch buitenlandbeleid werkt aan structurele verandering door onderliggende oorzaken van ongelijkheid bloot te leggen en aan te pakken. Het houdt in dat:

- De verschillende vormen van uitsluiting structureel worden tegengegaan.
- Ongelijke verdeling van macht wordt geïdentificeerd en doorbroken.
- Welzijn van mens en milieu centraal wordt gesteld.

BELEIDSCOHERENTIE:

Feministisch buitenlandbeleid is coherent tussen alle beleidsterreinen. Voor een feministisch buitenlandbeleid is daarom meer samenwerking nodig tussen de ministeries van Buitenlandse Zaken, Economisch Zaken en Klimaat, Landbouw, Defensie en Justitie en Veiligheid. Dit draagt bij aan het verbeteren van de beleidscoherentie op onder andere de volgende gebieden:

- **Klimaataanpak** zet in op een *eerlijke* energietransitie, waarbij de aanpak van de klimaatcrisis de hoogste prioriteit krijgt en rekening wordt gehouden met genderspecifieke impact. Er moet geïnvesteerd worden in duurzame alternatieven voor onder andere landbouw, zoals agro-ecologie ten behoeve van agrobiodiversiteit, voedselzekerheid en klimaatresistentie.

- **Eerlijke handel** betekent inzet op eerlijke handel en investeringen tussen en in landen, bindende regelgeving voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) en een eerlijk belastingsysteem op internationaal niveau.

- **Publieke diensten** zijn voor *iedereen* wereldwijd toegankelijk, betaalbaar en van goede kwaliteit. De aanpak van belastingontwijking is hiervoor noodzakelijk om geld voor investeringen in gender-responsieve publieke diensten in het mondiale Zuiden beschikbaar te maken